

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o kolektivnih pobudah civilne družbe za trajnostni razvoj (mnenje na lastno pobudo)

(2011/C 21/02)

Poročevalec: **g. HENCKS**

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 16. julija 2009 sklenil, da v skladu s členom 29(2) poslovnika pripravi mnenje na lastno pobudo o naslednji temi:

Kolektivne pobude civilne družbe za trajnostni razvoj.

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 6. maja 2010.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 463. plenarnem zasedanju 26. in 27. maja 2010 (seja z dne 26. maja) s 146 glasovi za, 5 glasovi proti in 2 vzdržanima glasovoma.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Zaradi izzivov, povezanih s trajnostnim razvojem, ki so zaradi javnofinančne krize še večji, se mora civilna družba zavezati in podpreti politike ter nujne gospodarske in družbene spremembe, pa tudi povrnitev uravnoteženih javnih financ.

1.2 Ne glede na znanstvene pomisleke je uspeh političnih odločitev odvisen v veliki meri od tega, kako jih sprejme civilna družba, ki jo je treba zaradi večje preglednosti končnih odločitev in glede na s tem povezano odgovornost resno vključiti v vse faze izvajanja politik za trajnostni razvoj.

1.3 Sodelovanje civilne družbe pri razvoju ambiciozne politike trajnostnega razvoja bo moralo biti dobro strukturirano, da bi zagotovili učinkovitost tega sodelovanja in preprečili, da se sprevrže v populistični instrument.

1.4 EESO glede na pomisleke in predloge, navedene v nadaljevanju, zahteva, da se sodelovanje državljanov in izmenjava znanja vključita v revizijo strategije trajnostnega razvoja leta 2011. To je treba doseči med drugim z akcijskim načrtom, finančnimi pobudami in objavami najboljših praks kolektivnih pobud civilne družbe.

1.5 Poleg tega bi moral biti po mnenju EESO trajnostnemu razvoju namenjen velik del strategije EU 2020.

2. Predmet mnenja na lastno pobudo

2.1 „Tega sveta nismo nasledili od naših prednikov, temveč smo ga dobili na posodo od svojih otrok.“ Ta modri pregovor kanadskega

indijanskega plemena Haida odlično opisuje izzive, s katerim se srečuje sedanja generacija: spremeniti moramo svoj način življenja in opredeliti nov način učinkovitega, družbeno pravičnega in ekološko trajnega gospodarskega razvoja, ki zagotavlja pravično razporeditev bogastva in vsakemu državljanu omogoča dostojno življenje.

2.2 Za nekatere od teh sprememb so potrebne pobude „od zgoraj navzdol“, kot so zakonodajni predpisi, javni in/ali zasebni programi naložb itd. Za druge pa so potrebne pobude, ki prihajajo „od spodaj“, s strani državljanov, ki se zavedajo, da morajo tudi sami k temu prispevati. To je razvidno predvsem iz spremembe njihovega ravnanja in potrošniških vzorcev ter iz podpore ali sodelovanja pri pobudah in akcijah na lokalni ravni, ki so namenjene trajnostnemu razvoju.

2.3 Države članice in Unija morajo priznati, da so te pobude, ki prihajajo „od spodaj“, nujne ne samo za bolj trajnostno gospodarstvo temveč tudi za doseganje političnih ciljev na področju trajnostnega razvoja. Pobuda na ravni EU ima lahko veliko dodano vrednost, na primer z objavo primerov najboljše prakse na področju sodelovanja in pobud državljanov in lokalnih skupnosti za trajnostni razvoj.

2.4 V tem mnenju so priporočila o tem, kaj bi Evropa lahko storila, da bi povečala učinkovitost in število kolektivnih pobud institucij, podjetij, sindikatov, nevladnih organizacij ter drugih organizacij in članov civilne družbe, da bi spodbudili napredek na področju trajnostnega razvoja.

2.5 Poleg tega so v mnenju predlogi EESO o tem, kako bi pripravili celotno civilno družbo k aktivnejšemu delovanju na področju trajnostnega razvoja, ter o tem, kakšen okvir bi morala Evropa vzpostaviti, da bi kar najbolj povečali učinkovitost s tem povezanih pobud.

3. Izziv za civilno družbo: postati glavna spodbujevalka trajnostnega razvoja

3.1 Podnebne spremembe so zelo aktualna tema in brez dvoma grožnja s potencialno katastrofalnimi posledicami za prihodnost. Nikakor pa niso edina ovira za trajnostni razvoj naše družbe – izguba biotske raznovrstnosti, krčenje gozdov, degradacija tal, strupeni odpadki, težke kovine, organska onesnaževala, nenadzorovana urbanizacija, družbene neenakosti in krivice itd. so ravno tako veliki problemi, s katerimi se srečuje človeštvo.

3.2 Da bi dosegli ekološko in družbeno trajnostni način življenja, se bo treba oddaljiti od želje po vse večji rasti, ki je netrajnostna, in preiti iz obdobja prevelike potrošnje in razsipništva v obdobje blaginje, ki bo temeljila na človekovem in družbenem razvoju. Francoski ekonomski, socialni in okoljski svet je zapisal, da je treba človeško bitje obravnavati kot biološko, socialno, naravno in kulturno bitje – kot človeka.

3.3 Netrajnostno obnašanje pa ni značilno samo za današnji čas. Že od nekdaj je človek z okoljem ravnal na netrajnosten način. Spremenila pa sta se obseg in hitrost propadanja ekosistemov zaradi načinov proizvodnje in potrošnje.

3.4 Razlika je tudi v tem, da lahko zdaj zaradi znanstvenih spoznanj (relativno gledano) o delovanju ekosistemov prikažemo in se zavemo resnosti situacije ter poudarimo netrajnostne oblike obnašanja naše družbe. Jasna opozorila očitno niso dovolj, da bi se družbe zavedle svojih dejanj in sprejele bolj trajnostne in družbeno odgovorne oblike obnašanja.

3.5 Pojem trajnostnega razvoja, ki je bil na začetku povezan v glavnem z naravnimi viri (izčrpavanjem rezerv fosilnih goriv) in onesnaževanjem (uničevanjem ozonske plasti) ter določanjem standardov emisij za škodljive snovi in omejitvami črpanja virov, je postal bolj splošen z vključitvijo obveznosti, povezanih z gospodarsko rastjo in socialno kohezijo. Trajnostni razvoj združuje skrb za uravnotežen družbeni razvoj, zlasti boj proti revščini, in prizadevanje, da bi prihodnjim generacijam zapustili zdravo, bogato in raznoliko okolje.

3.6 Pojem trajnostnega razvoja se je tako z leti posplošil. Na začetku so se zlasti ekološka gibanja, ki so nastajala povsod v zahodnem svetu, ukvarjala z ekosistemi, danes pa se vse politične stranke zavzemajo za varstvo okolja, ki se je razširilo na trajnostni razvoj.

3.7 Omeniti je treba, da civilna družba pri tem ni ostala pasivna. Veliko državljanov se posamično ali pa v okviru skupnih akcij zavzema za bolj trajnostni način življenja. Na primer:

- na delovnem mestu si delodajalci in zaposleni prizadevajo za manjšo porabo energije, zmanjšanje odpadkov in razvoj bolj trajnostnih načinov proizvodnje;

- v trgovini – na drobno in na veliko – poskušajo prodajalci skupaj s potrošniki najti načine za promocijo bolj trajnostnih proizvodov;

- državljani pri sebi doma poskušajo storiti vse potrebno, da bi povečali energetske učinkovitost svojih domov, se izognili razsipanju, zmanjšali porabo vode in povečali recikliranje;

- v nekaterih državah članicah učence že od malih nog učijo o okolju in trajnostnem razvoju.

3.8 Na regionalni ravni so nastala poklicna združenja in okrogle mize državljanov, ki razpravljajo o vprašanih trajnostnega razvoja, pripravljajo mnenja in akcije.

3.9 Kljub zelo močni medijski odmevnosti nedavne konference ZN o podnebnih spremembah v Københavnu je za trajnostni razvoj vse manj zanimanja. Razlog za to je zlasti v tem, da boj proti podnebnim spremembam, ki je sicer pomemben del trajnostnega razvoja, včasih zasenči ostala bistvena področja. Poleg razočaranja državljanov, ki so pričakovali formalno zavezo politične ravni, je tu še določena mera skepticizma glede resnične nevarnosti podnebnih sprememb, ki obstaja med nekaterimi znanstveniki in politiki, ki dvomijo v resnost položaja, kar botruje vse večjemu upadanju navdušenja in nasprotnemu gibanju.

3.10 Resolucija EESO z dne 23. novembra 2009 z naslovom „Poti nazaj ni!“, namenjena konferenci v Københavnu, ima zdaj nov pomen in je namenjena celotni civilni družbi: podjetjem, sindikatom in organizacijam civilne družbe. Vsi si morajo prizadevati za zmanjšanje posledic podnebnih sprememb in prilagoditev nanje.

3.11 Resnično, glede na razočarajoče rezultate podnebne konference v Københavnu in možne brezbržnosti, ki bi lahko bila posledica tega, mora zdaj civilna družba bolj kot kdajkoli prej reagirati. Kakor je EESO že poudaril, mora civilna družba vztrajati, da Evropska unija ne bo izkoristila neuspeha iz Københavna in neuspeh pri pridobivanju podpore drugih uporabila kot izgovor za zmanjšanje svojih ciljev in zavez, temveč da še poveča svoje prizadevanje za vzpostavitev modela razvoja z nizkimi emisijami ogljika in ohranjanjem naravnih virov, pri tem pa izkoristi svojo konkurenčno sposobnost usklajevanja inovacij, produktivnih naložb in človeškega kapitala.

3.12 Dejansko ni mogoče zanikati interakcije med okoljskim, gospodarskim, socialnim in kulturnim področjem. Za to je potreben interdisciplinarni pristop, ki bi združil skupino akterjev z zelo različnimi sposobnostmi in interesi; naloga te skupine bi bila preseganje institucionalnih in sektorskih ovir ter povezovanje njihovega strokovnega znanja in zmožnosti presoje. Pomembno je zagotoviti, da se ne nevtralizirajo različni deli družbe in da se odločitev ne prepusti najbolje organiziranim izvoljenim predstavnikom ali interesnim skupinam.

3.13 Pobude civilne družbe na tem področju so lahko dejanska gonilna sila političnega odločanja. Civilna družba lahko združi akterje in nosilce političnega odločanja, spodbudi vse dele družbe k ponovnemu premisleku o načinu življenja, potrošnji in proizvodnji ter tudi sprejme ambiciozne pobude in ukrepe.

4. Javna razprava o trajnostnem razvoju – zgodovinski pregled

4.1 Deklaracija Konference Združenih narodov o okolju in razvoju (UNCED), ki je potekala v Riu leta 1992, je na podlagi pobud organizirane civilne družbe prvič uradno vključila civilno družbo v razpravo o trajnostnem razvoju. V okviru 27 načel trajnostnega razvoja, opredeljenih ob tej priložnosti, je bila sprejeta tudi odločitev, da mora biti javnost vključena v soodločanje ter da bi morale imeti ženske, mladina, lokalne skupnosti in manjšine večjo vlogo, kot jo imajo zdaj.

4.2 Poglavje 28 Agende 21 (načrt trajnostnega razvoja, ki je bil izoblikovan na vrhu v Riu) lokalne oblasti poziva, da v okviru posvetovalnega postopka z državljani vključijo trajnostni razvoj v svoje akcijske načrte.

4.3 Priznana je bila tudi pomembnost vključevanja civilne družbe v analizo posledic političnega ukrepanja na končno izbiro ljudi in na odgovornosti na področju trajnostnega

razvoja. Zato je treba vsem zainteresiranim stranem tako ali drugače (nekateri od njih, kot na primer prihodnje generacije, so seveda odsotne) zagotoviti tesno sodelovanje pri načrtovanju in izvajanju teh projektov.

4.4 Od takrat so nevladne organizacije ter podjetja, sindikati, lokalne in regionalne oblasti ter druga združenja zahtevali, da se tudi njih – poleg političnih in institucionalnih akterjev – vključi v razpravo, saj sprejemajo številne ukrepe, pobude in priporočila za spodbujanje trajnostnega ravnanja.

5. Ukrepi civilne družbe

5.1 EESO si kot institucionalni predstavnik organizirane civilne družbe na ravni Evropske unije že več let prizadeva za trajnostni razvoj. Leta 2006 je ustanovil opazovalno skupino za trajnostni razvoj; naloga te skupine je spodbujati prispevek civilne družbe k oblikovanju politike trajnostnega razvoja, v okviru katere bi uskladili okoljske, družbene in gospodarske interese. EESO je v zvezi s tem pripravil več mnenj in priporočil o ključnih vprašanih trajnosti in bo še naprej predlagal praktične rešitve, kot na primer v mnenju o trajnostnem gospodarstvu s spremembo potrošniškega vedenja (INT 497).

5.2 Vendar je očitno, da imajo institucionalni in politični akterji še vedno precej večjo težo kot civilna družba. Na nekatere dejavnosti, katerih namen je spodbujanje trajnostnega razvoja, bolj vplivajo politični, finančni ali ideološki interesi kakor okoljski ter so odvisne od muhavosti te ali one skupine. To pa prinaša tveganje, da si bodo trajnostni razvoj prilastile in uporabljale skupine za pritisk, katerih prizadevanja včasih nimajo veliko skupnega z začetno tematiko.

5.3 Kljub temu običajno ni mogoče povezati vseh vpletenih strani. Pogosto se del civilne družbe pojavi šele, ko reševanje težav postane nujno, če pa ni nujnosti, je skupinam za pritisk in protestnim skupinam prepuščena bolj prosta pot.

5.4 Zato moramo iti dlje od informativnih kampanj in najti načine za uresničitev participativne demokracije, v okviru katere bodo posvetovalne strukture dosegle vso civilno družbo ter dolgoročno ostale reprezentativne in aktivne, hkrati pa bodo usklajevale okoljska, socialna in gospodarska vprašanja, povezana z lokalnimi in globalnimi ukrepi. V tem okviru je izredno pomembno, da se skupaj z globalnimi ukrepi spodbujajo lokalne pobude in v njih tesno vključi civilno družbo. Ta pristop je najboljši način za zagotovitev, da se lahko vsi, ki so jim ukrepi namenjeni, v končni fazi identificirajo s sprejetimi ukrepi.

6. Dolgoročno reprezentativna in dejavna civilna družba

6.1 V sistemu upravljanja na več ravneh, ki se uporablja v Evropski uniji, se ne bi bilo primerno opirati izključno na demokratično izvoljene reprezentativne institucije, da se zagotovi vključenost državljanov v razprave in proces odločanja.

6.2 Konvencija, izpogajana v okviru Ekonomske komisije ZN za Evropo (UNECE), določa načela za učinkovito sodelovanje državljanov pri odločanju v okoljskih zadevah. Nanaša se na pravice do dostopa do informacij, sodelovanje državljanov v procesu odločanja in dostop do pravnega varstva, in sicer v zvezi z okoljem.

6.3 Aarhuška konvencija določa, da mora vsaka skupnost vse informacije s področja okolja, ki jih ima, dati na voljo vsaki osebi, ki jih zahteva, ne da bi od te osebe zahtevala, da dokaže svojo identiteto in navede razloge za svojo zahtevo. EESO je v mnenju, ki se nanaša na Direktivo 2003/4/ES, kritično opozoril, da prenos v pravo EU ni potekal v skladu z nekaterimi določbami te konvencije, med drugim glede pojma „pristojnega organa“ za dostopanje do informacij. EESO meni, da je potrebna revizija navedene direktive. Poleg tega obžaluje dejstvo, da uporaba te konvencije še vedno ni ocenjena na ravni EU, vendar morajo države, ki so jo ratificirale, pripraviti poročilo o njeni uporabi.

6.4 Najprej je treba določiti ciljne populacije, ki bi jih pozvali k sodelovanju pri pripravi in oblikovanju politik trajnostnega razvoja. V tej fazi bi bilo treba določiti tudi postopke za zaposlovanje prostovoljcev ter konkretne cilje, metodologijo in postopke za oceno in objavo rezultatov.

6.5 Glede na to, da trajnostni razvoj neposredno vpliva na vse državljane brez izjeme, je lahko skupina, ki izraža njihovo mnenje, resnično reprezentativna le, če izhaja iz širokega spektra socialno-demografskih značilnosti in zelo raznolikega strokovnega znanja in mnenj.

6.6 Zato je pomembno, da se jasno opredelijo težave in konkretni kratkoročni in srednjeročni prednostni cilji, ki naj se dosežejo ob upoštevanju socialnih in kulturnih razsežnosti težav, ki bi morale biti blizu dejanskim interesom državljanov. To pomeni, da je treba težave razvrstiti po pomenu in jih obravnavati glede na njihovo prednostnost, resnost učinka, škodo, ki jo povzročajo, ter glede na stroške njihovega reševanja.

6.7 Državljeni bi morali sodelovanje razumeti kot korak za okrepitev svoje soodgovornosti, kar pomeni, da bi morali sodelovati pri pobudah že v zgodnji fazi, ko so strategije in projekti še vedno v fazi načrtovanja, in imeti aktivno vlogo v vsaki fazi procesa.

6.8 V vsaki fazi razprav in iskanju sporazumnih rešitev je treba na lokalni, regionalni in nacionalni ravni imenovati osebo, ki bi bila „mediator trajnostnega razvoja“ in bi imela izkušnje pri vodenju razprav ter bi bila neodvisna od vseh interesnih skupin. Ta oseba bi bila zadolžena za informiranje, motivacijo in angažma vseh državljanov, ki so zainteresirani in želijo sodelovati. Zagotovila bi, da se ukrepi centralno usklajujejo, da se slišijo vsa stališča in da imajo vsi udeleženci možnost sodelovati v razpravi, pri tem pa bi preprečila odklone.

6.9 Ta mediator bi moral imeti tudi vlogo posrednika in predstavnika v javnosti in medijih, da se lahko zavzema za slišnost stališč zagovornikov trajnostnega razvoja, točnost informacij in preprečitev delnega monopola medijev nad pozornostjo javnosti. Moral bi tudi tesno sodelovati z odgovornimi za šolstvo, da se že v zelo zgodnjih letih poveča seznanjenost s trajnostnim razvojem.

6.10 Da bi spodbudili aktivno sodelovanje čim več državljanov v procesu odločanja, povezanega s trajnostnim razvojem, bo treba analizirati in ovreči razloge, zaradi katerih se zdi, da je velik del družbe negotov in se obnaša kot opazovalec.

7. Odstranjevanje ovir za aktivno sodelovanje civilne družbe

7.1 Ukrepi proti degradaciji ekosistemov, katerih namen je spreminjanje načina življenja, so zdaj predmet dolgoročnega načrtovanja, namesto da bi bili kratkoročna operativna realnost. Izzivi se še vedno prepogosto razumejo kot okoljske težave, katerih razvoj v smeri katastrofe poteka počasi in ki so zaenkrat zanemarljive, vendar dolgoročno gledano dramatične. To je vizija „utilitarista“, katerega ozaveščenost o okolju je omejena na vsakdanje življenje ter na vidne učinke in škodo, zanemarljiva pa morebitna neopazna ali nepotrjena tveganja.

7.2 Če naj vsi državljani razumejo, zakaj je pomembna sprememba ravnanja, jih bo treba obveščati ter jim to razložiti v jasnem jeziku in brez odvečne strokovne in zapletene terminologije. Vendar se ne bi smeli zanašati le na slogane in bi morali preprečiti, da čustva zamenjajo znanost.

7.3 Boljša komunikacija v različnih vrstah medijev z jasnimi in razumljivimi sporočili bi državljanom zagotovo omogočila, da lažje prepoznajo težave, s katerimi se soočajo, ter se identificirajo z ukrepi, ki jih je treba sprejeti.

7.4 Sporočila morajo biti objektivna. Ponujati ljudem neobdelane podatke, predstavljene kot neizpodbitne resnice, čeprav niso zelo verodostojni, je kontraproduktivno, kot je na primer izjava nekdanjega podpredsednika Združenih držav Amerike, da bo **večni** led na Arktiki izginil v petih letih. Takšne izjave bodo povzročile nezaupanje v politično odločanje in ravnodušnost do dejanskih težav.

7.5 Pretirane prerokbe, ki napovedujejo bližnje in neizbežne katastrofe, ustvarjajo ozračje stalnega strahu, ki povzroča sebičnost in služi kot izgovor za ravnanje NIMBY („*not in my backyard*“, „ne na mojem dvorišču“), ki škodi socialni koheziji in trajnostnemu razvoju. Lokalne pobude proti nameščanju vetrnih turbin, češ da kvarijo pokrajino, ali divje sežiganje odpadkov, da bi ne izognili plačevanju pristojbin za komunalno zbiranje, so zgovorni primeri, ki ponazarjajo to obračanje k samemu sebi.

7.6 Ta ravnodušnost je zaskrbljujoča, saj kljub temu, da posledice verjetno ne bodo tako dramatične, kot bi nas radi nekateri prepričali, obstajajo težave, ki zahtevajo hitro rešitev. V skladu s **previdnostnim načelom** se je treba odzvati na potencialno nevarne razmere, ne da bi čakali na znanstveno potrditev nevarnosti.

7.7 Treba je zagotoviti, da bodo rezultati in uspehi sodelovanja državljanov dokumentirani in predstavljeni tudi zunaj strokovnih krogov, hkrati pa se zavedati, da so primeri dobrih praks odličen način za doseganje skupnega napredka.

7.8 Za zagotovitev dolgoročnega sodelovanja civilne družbe je treba preučiti in objaviti predloge državljanov, ki so bili izvedeni v praksi (četudi le delno).

7.9 Več navora je treba vložiti v raziskovanje metod, ki omogočajo spreminjanje ravnanja ljudi. Zelo koristno sredstvo je nedvomno vključevanje izobraževanja o trajnostnem razvoju v nacionalne izobraževalne sisteme, da bi se otroci že v zgodnjih let seznanili s to problematiko. Prav v tem duhu je EESO začel razpravo o izvedljivosti evropske mreže nacionalnih forumov za izobraževanje in usposabljanje na področju čiste energije.

8. Ocenjevanje ukrepov

8.1 Veliko akterjev pomeni, da obstaja veliko oblikovno in vsebinsko raznolikih ukrepov, ki jih je praktično nemogoče primerjati in je le redko mogoče najti skupni referenčni okvir. Zato je bistvenega pomena, da se ukrepi redno ocenjujejo z vidika trajnostnega razvoja.

8.2 Poleg tega instrumentalizacija trajnostnega razvoja in včasih pretirana ureditev zahtevata sprotno ocenjevanje, ki bi temeljilo na kazalnikih napredka projektov.

9. Kazalniki za oceno

9.1 V skladu z akcijskim načrtom, sprejetim v Riu leta 1992, morajo države sprejeti skupen sistem za spremljanje in ocenjevanje napredka pri trajnostnem razvoju na splošno in še posebej napredka pri lokalnih programih. Od njih se tudi pričakuje, da bodo pripravile kazalnike na gospodarskem, socialnem in okoljskem področju, ki jih bodo sprejeli vsi in bodo koristni temelj za sprejemanje odločitev na vseh ravneh. Kazalniki morajo biti sprejeti soglasno in morajo predstavljati reprezentativno podobo treh dimenzij trajnostnega razvoja.

9.2 Ocena temelji na diagnozi, analizi in priporočilih. To naj bi bila ocena vrednosti politik, programov in ukrepov. Vendar je treba priznati, da je pogosto težko oceniti okoljsko, socialno in človeško razsežnost. Kljub temu pa si moramo za to prizadevati, saj lahko prevlada BDP, ki je bil doslej glavno merilo za blaginjo in kakovost življenja, vodi politike do sprejetja odločitev, ki so škodljive za socialne kohezijo in okolje, ter do tega, da zanemarijo potrebe prihodnjih generacij⁽¹⁾.

9.3 Pri ocenjevanju trajnostnega razvoja je treba ugotoviti težnje v dve glavni smeri: oceno sposobnosti absorpcije in oceno razvoja družbenega upravljanja.

9.4 EESO je v nedavno sprejetem mnenju (CESE 647/2010, BDP in več: *merjenje napredka v svetu, ki se spreminja*, poročevalec: g. Zbořil) pozdravil prizadevanja Komisije za razširitev nacionalnih računov na okoljska in družbena vprašanja. Pravni okvir za okoljske bilance naj bi bil predlagan na začetku leta 2010. Družbeni kazalniki v nacionalnih računih se trenutno še ne uporabljajo v polni meri. Pričakujemo lahko, da se bo potreba po uporabi teh kazalnikov povečala, ko bo natančneje opredeljen celovit in povezan pristop k merjenju in vrednotenju napredka v spreminjajočem se svetu.

⁽¹⁾ UL C 100, 30.4.2009.

10. Metodologija ocenjevanja

10.1 Zaradi raznolikosti programov in dejavnosti, ki jih izvajajo nacionalni, regionalni in lokalni organi za spodbujanje trajnostnega ravnanja in načina življenja, je potrebna večdimenzionalna ocena, saj je jasno, da se sprejemljivost ocene precej razlikuje glede na uporabljena področja, metode in merila.

10.2 Poleg tega mora biti ocenjevanje na ravni držav članic pluralistično in vključevati vse akterje in zainteresirane osebe: organe, pristojne za oblikovanje in izvajanje ukrepov, regulatorje, ponudnike storitev, predstavnike potrošnikov, sindikatov in civilne družbe itd. Raziskave javnega mnenja so – ne glede na dejstvo, da jih je včasih težko razložiti – del politike obveščanja, ozaveščanja in sodelovanja državljanov in podjetij ter jim omogočajo, da komunicirajo z ocenjevalci in da predstavijo svoje težave.

10.3 Poleg pluralnosti bo moralo biti ocenjevanje neodvisno in upoštevati različna stališča, saj vsi akterji nimajo enakih interesov – ti so si v nekaterih primerih celo nasprotujoči ter nimajo na voljo enakih informacij in strokovnega znanja.

10.4 Ocena okoljske, gospodarske ter socialne učinkovitosti in uspešnosti različnih ukrepov na področju trajnostnega razvoja ne sme temeljiti na enem samem merilu, temveč na celi vrsti različnih meril.

10.5 Ocena je smiselna le, če se nanaša na cilje in naloge, ki so določeni in izhajajo iz treh temeljnih stebrov lizbonske strategije (gospodarska rast, socialna kohezija in varstvo okolja). Pri oceni je zato treba uporabljati več kazalnikov.

10.6 Sistem ocenjevanja bo moral – tako kot je EESO predlagal za storitve splošnega pomena⁽²⁾ – temeljiti na rednih poročilih organov za ocenjevanje na nacionalni ali lokalni ravni, ki so jih države članice ustanovile v skladu z zgoraj navedenimi načeli.

10.7 Na ravni EU bo treba določiti postopke za izmenjavo, soočanje, primerjavo in usklajevanje. Zato bo naloga Evropske Unije, da spodbudi dinamiko neodvisnega ocenjevanja, in sicer tako, da ob posvetovanju s predstavniki zainteresiranih akterjev pripravi metodologijo, usklajeno na evropski ravni na podlagi skupnih kazalnikov. Morala bo zagotoviti tudi sredstva za uporabo te metodologije.

10.8 Če naj bo ocena ustrezna in koristna, je treba vzpostaviti pluralno sestavljen usmerjevalni odbor, ki bo predstavljal vse zainteresirane akterje. Naloge tega usmerjevalnega odbora so popolnoma v skladu s pristojnostmi Evropske agencije za okolje skupaj z opazovalno skupino EESO za trajnostni razvoj.

10.9 Naloge tega usmerjevalnega odbora bi bile:

- opredelitev ustreznih kazalnikov;
- metodologija ocenjevanja;
- priprava specifikacij za izvedbo potrebnih študij;
- naročanje teh študij, temelječih na pluralnosti strokovnega znanja in primerjavi rezultatov, pridobljenih drugje;
- kritični pregled poročil;
- ekstrapolacija dobrih praks in inovativnih pristopov;
- priporočila;
- seznanjanje z rezultati.

10.10 Razprave z vsemi zainteresiranimi stranmi o poročilih o ocenjevanju bi lahko potekale v obliki letne konference o uspešnosti ukrepov na področju trajnostnega razvoja, kjer bi bili predstavljeni primeri dobre prakse.

V Bruslju, 26. maja 2010

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Mario SEPI

⁽²⁾ UL C 162, 25.6.2008, str. 42.